

gemeente
Zoetermeer

Programma 1 Onderwijs, economie en arbeidsparticipatie

Maatschappelijk effect programma: Wat willen we bereiken?

Iedereen werkt, leert en/of doet naar vermogen mee

Onderwijs

Samen met organisaties als onderwijsbesturen en kinderopvanginstellingen creëren we een stimulerende leeromgeving voor ieder kind en elke (jong)volwassene. We willen dat zij zich volledig kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en sociale mensen. Daarbij is aandacht voor bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezondheid. We gaan aan de slag om het komende jaar naar het toekomstbeeld uit de visie Zoetermeer 2040 toe te werken. Dat beeld is: “Zoetermeerders zijn in staat om mee te bewegen met de dynamiek, die de maatschappij in 2040 kenmerkt. In 2040 heeft iedere Zoetermeerder – ongeacht zijn of haar achtergrond en afkomst – kansen om zich te blijven ontwikkelen en stappen te zetten op de sociaaleconomische ladder.” Om daar te komen investeren we in schoolgebouwen, vervullen we onze wettelijke verplichtingen voor bijvoorbeeld leerplicht en het toezicht op de kinderopvang, leggen we verbindingen en maken afspraken. Ook subsidiëren we activiteiten die passen bij de speerpunten van de onderwijsopgave.

Werkgelegenheid

Met de vaststelling van de Visie Zoetermeer 2040 en bijbehorende Strategische Agenda 2040, sturen we gericht op factoren die belangrijk zijn voor het bloeien van de economie in relatie tot de (toekomstige) ontwikkeling van de stad. Daarbij spelen we in op kansen die we zien voor het optimaliseren van het economisch vestigingsklimaat.

De campusontwikkeling op het Dutch Innovation Park is een belangrijke economische pijler voor de ontwikkeling voor de stad. Vanuit het park krijgt de regionale samenwerking met andere campussen gericht op IT blijvend aandacht en wordt waar mogelijk versterkt. Daarnaast positioneren we het park als ‘zichtbare aanjager’ van de ‘economische hub voor toegepaste innovatie’. Vele ICT/IT-toepassingen zijn aan het versnellen en hebben een vlucht genomen. Niet alle ondernemers zijn even behendig in het aanpassen van hun businessmodel. Daar waar mogelijk ondersteunen we deze ondernemers in het toekomstbestendig maken van hun bedrijf.

De verstedelijkingsopgave in de regio met daarbinnen de groeiambitie van Zoetermeer vraagt dat we de verhouding tussen bevolkingsgroei en ruimte voor werken en ondernemen bewaken. Onze werklocaties (bedrijventerreinen, kantoorlocaties, (perifere)detailhandel) en hun relatie met woongebieden beschouwen we daarom integraal. De werklocaties vervullen een belangrijke sociaaleconomische functie. Ze bieden werkgelegenheid aan een brede beroepsbevolking, bieden ondernemers ruimte om te ondernemen, innoveren en slimme oplossingen te bedenken. Ook spelen ze (in potentie) een rol in de grote transities (energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire transitie en digitalisering). Het behouden van deze functie vraagt om een vestigingsklimaat dat aantrekkelijk blijft en voldoende ruimte biedt voor ondernemers.

We staan voor de opgave het lokale brede MKB te faciliteren en te ondersteunen bij de landelijk belangrijke economische transitithema's (digitalisering, cybersecurity, verduurzaming en arbeidsmarkt). Lokale koplopers (innovatieve bedrijven) dienen daarvoor als inspirerend voorbeeld. Samenwerking met het (georganiseerde) bedrijfsleven, andere partners in de stad en in de regio is belangrijk voor het versterken van de regionale economie en -arbeidsmarkt.

Doordat het toevoegen van nieuwe werklocaties nog beperkt mogelijk is, is het noodzakelijk dat we zuinig omgaan met de bestaande locaties. Efficiënt ruimtegebruik en het juiste bedrijf op de juiste plek zijn daarom belangrijke opgaven voor de komende jaren met aandacht voor kwaliteit van de openbare

ruimte en het vastgoed. Dit houdt in zowel het verdichten van bestaande locaties, het faciliteren van vernieuwing en verduurzaming van bestaand vastgoed en het sturen op een goede combinatie van functies. Waar mogelijk op bestaande werklocaties en ook op locaties die vrijkomen elders in de stad. De focus komt daarbij onder meer te liggen op het toevoegen van meer kwaliteit op knooppuntlocaties. Ontwikkelingen in de vastgoedmarkt resulteren in nieuwe werkconcepten en veranderende eisen aan vastgoed. Voor deze nieuwe vraag hebben we aandacht in onder meer herstructurerings- en nieuwbouwprojecten.

Bovenstaande opgaven worden regiobreed erkend. Samen met regionale partners als de MRDH, Business Park Haaglanden, Innovation Quarter en de provincie Zuid-Holland blijven we ook de komende jaren werken aan een sterk economisch vestigingsklimaat voor Zoetermeer en daarmee ook voor Zuid-Holland. De MRDH werkt hiertoe aan het gericht vernieuwen en verduurzamen van de regionale economie aan de hand van de nieuwe strategische agenda 2023-2026 en geactualiseerde onderdelen uit de regionale strategie werklocaties.

Arbeidsparticipatie en bestaanszekerheid

Ons ideaal is dat iedereen mee kan doen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. De gemeente ondersteunt waar dat nodig is. In onze aanpak letten we daarbij op de meerwaarde van wat we doen. Dat wil zeggen, we kijken wat werkt en letten daarbij scherp op de sociale en maatschappelijke opbrengst en effecten.

We werken aan het herstellen van bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en het vanzelfsprekend maken van gezond leven. De ambities uit de kadernota 'Meedoen met Meerwaarde 2020 – 2024' dragen hier 1 op 1 aan bij: Mensen doen mee via (on)betaald werk, door het doen van vrijwilligerswerk, mantelzorg, door te werken aan een betere taalbeheersing of het werken aan de gezondheid. We voorkomen zoveel mogelijk dat mensen niet mee kunnen doen als gevolg van onvoldoende inkomen of als gevolg van problematische schulden. Als er zorgen zijn over de financiële situatie dan stimuleren we dat mensen hierbij hulp zoeken en geholpen worden.

Zoetermeer 2040 en gebiedsontwikkelingen

Door mee te werken aan de plannen uit de visie Zoetermeer 2040 en door bij te dragen aan de verschillende programma's en projecten, willen we ervoor zorgen dat de manier waarop de stad er uit ziet en hoe mensen met elkaar omgaan, goed worden geregeld. Dit geldt vooral voor onderwerpen zoals wonen en zorg, de openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen. Op deze manier kunnen ook de doelen gerealiseerd worden die zijn vastgesteld in het akkoord tussen de coalitiepartijen over deze onderwerpen.

Hoewel we al actief bezig zijn met dit proces, komen we regelmatig voor nieuwe vraagstukken te staan die we moeten oplossen. Bijvoorbeeld wat moeten we veranderen in huizen en op straat, zodat inwoners minder eenzaam zijn en zich gezond blijven voelen. Dit kost tijd, die niet kan worden besteed aan andere taken. In de Perspectiefnota 2024 is hiervoor voor de jaren 2024 en 2025 budget gevraagd.

Speerpunten in 2024: Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijs

De focus voor het onderdeel 'onderwijs' komt in 2024 te liggen op:

1. samenwerking van onderwijs en jeugdhulp;
2. het uitvoeren van de nieuwe lokale aanpak laaggeletterdheid;
3. het voorbereiden op de wet 'Van school naar duurzaam werk'. Hiervoor moet bijvoorbeeld de afdeling leerplicht op volle sterkte zijn;

4. het mogelijk maken van onderwijs voor nieuwkomers, dat kan inspelen op schommelingen in de instroom;
5. een doorlopende leerlijn bevorderen voor het techniekonderwijs van po-vo-mbo-hbo in aansluiting op het bedrijfsleven;
6. het aanpassen van de ruimte voor Integraal kindcentrum De Vijf Pilaren van het schoolbestuur Yunus Emre;
7. het versterken van de kinderopvang door de deskundigheid te bevorderen van kinderopvang medewerkers en het stimuleren van gezonde kinderopvang.

Economie

De basis voor onze inzet is gebaseerd op de onderstaande opgaven die we voor ons zien:

1. ruimte maken voor nieuwe banen op alle niveaus (brede werkgelegenheidsgroei);
2. beter benutten en verduurzamen van de huidige werklocaties (juiste functie op de juiste plek);
3. meer werk in de wijk (banen dichtbij huis);
4. versterken van het brede MKB;
5. sterke rol in de regio;
6. versterken ecosysteem voor start- & scale-ups.

Arbeidsparticipatie en bestaanszekerheid

Stimuleren duurzame arbeidsparticipatie, door:

1. advies op maat vanuit het Werkgeversservicepunt, het bieden van scholingstrajecten en subsidiemogelijkheden aan werkgevers om inclusief te ondernemen;
2. verkenning en uitwerking van een Regionaal Werkcentrum: een herkenbare plek in de arbeidsmarktregio waar alle vragen over werk en ontwikkeling gesteld kunnen worden;
3. maatwerk te bieden in de ondersteuning naar werk. Hiervoor werkt De Binnenbaan ook aan het versterken van het vakmanschap van werkregisseurs;
4. de inzet van loonkostensubsidie en beschut werk voor mensen met een arbeidsbeperking via de Binnenbaan.

Bestaanszekerheid door inkomensondersteuning, door:

1. te kijken vanuit wat mensen werkelijk te besteden hebben, in plaats van alleen te kijken naar het inkomen uit werk of uitkering. Dit doen we bijvoorbeeld bij de wijzigingen bij de bijzondere bijstand;
2. we blijven huishoudens met lage inkomens ondersteunen met voorzieningen zoals kwijschelding, bijzondere bijstand en de ZoetermeerPas.

Schuldhelpverlening, door:

1. budgetvoorlichting zodat jongeren van jongs af aan de juiste financiële keuzes kunnen maken;
2. met ervaringsdeskundigen een werkwijze op te stellen om het bereik en de aanpak van schuldhulp te verbeteren;
3. intensivering van telefonisch klantcontact om het bereik van vroegsignalering te verhogen.

Programma Sociale Innovatie

In 2024 wordt verder gewerkt aan de uitvoering van de projecten Sociale innovatie en opdrachten zoals in het programmaplan zijn opgenomen. Naar verwachting komen de eerste projecten in 2024 tot afronding en kunnen de resultaten worden gepresenteerd. Conform het programmaplan wordt in 2024 een hernieuwd voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd wat ziet op de verdere voortzetting en inhoudelijke richting van het programma Sociale innovatie en de activiteiten die in dat kader worden voorzien, inclusief een financieel voorstel tot dekking van deze activiteiten.

Doelstellingen

Doelstelling 1.1 Bijdragen aan maatwerk in spelen en leren

De ambities en samenwerkingsafspraken van de gemeente, de kinderopvang en het onderwijs zijn vastgelegd in de Lokaal Educatieve Agenda 2021-2030. Daarin werken we samen aan de ontwikkeling van: Zoetermeer 2040, gelijke kansen en een passende plek. Per kalenderjaar wordt een uitvoeringsagenda opgesteld met activiteiten (en planning), die bijdragen aan het realiseren van onze gezamenlijke ambities.

We hebben vier belangrijke onderwerpen in onze onderwijsvisie. De speerpunten voor 2024 en volgende jaren volgen hieronder per onderwerp.

1. Stimuleren dat er een (onderwijs)aanbod op maat is, zodat ieder kind, iedere jongere en volwassene zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen in kwalitatief goede gebouwen.
 - Hiervoor wordt de verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs herzien. Deze is vastgesteld in de raadsvergadering van 2 februari 2015. De herziening wordt gedaan op basis van de VNG-modelverordening en in nauwe samenwerking met de schoolbesturen. Hierbij zal ook advies worden ingewonnen bij de Toegankelijkheidsraad. Hierna wordt de aangepaste verordening ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.
 - Verder wordt de ruimte voor het IKC De Vijf Pilaren van het schoolbestuur Yunus Emre aangepast. Sinds de start in het schooljaar 2020-2021 is de school aan het groeien.
2. Organiseren met partners zoals het Samenwerkingsverband, dat kinderen gedurende hun ontwikkeling goed begeleid worden. Met name tijdens de overgangen naar en in het onderwijs krijgen kwetsbare leerlingen extra steun. Dit vindt plaats door te werken aan de onderstaande punten.
 - Het geld uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is de afgelopen jaren ingezet voor zorg, talentontwikkeling en samenwerking. Het NPO-plan loopt door in 2024. De focus ligt op moeilijk bereikbare jongeren, samenwerking tussen organisaties en schoolveiligheid.
 - Het beperken van ontwikkelingsachterstanden bij jonge kinderen en het aanbieden van voorschoolse educatie. Dit doen wij onder andere door een kwalitatief goed aanbod aan te (blijven) bieden aan de peuters in de stad. Daarnaast willen wij, samen met de partners in de stad zoals de kinderopvang, het bereik van de doelgroep voor voorschoolse educatie verhogen. De eerste resultaten van de peutermonitor voor het bereik zijn bekend en zullen vanaf nu opgenomen worden in de Rapportage Sociaal Domein. Met deze resultaten kunnen we nog gericht doelgroepkinderen benaderen zodat zij van het aanbod gebruik gaan maken. Daarnaast gaan wij extra inzetten op het verhogen van de ouderbetrokkenheid en het

aanbieden van zomer- en vakantiescholen. In 2023 is er 1 zomerschool in Zoetermeer. Ook gaan we ons richten op het verbeteren van het meten en rapporteren van de behaalde resultaten.

- Extra ondersteuningsmogelijkheden bieden op de basisscholen waar veel kinderen zitten met onderwijsachterstanden. Dit gebeurt onder andere door het aanbieden van schakelklassen, taalklassen en brede school activiteiten. Verder zal in 2024 onderzocht worden hoe de nieuwkomersvoorziening en de Internationale schakelklassen beter kunnen inspelen op de schommelingen in de instroom van nieuwkomers. Deze voorzieningen zijn onder andere voor de Oekraïense kinderen en jongeren, statushouders en vluchtelingen.
- De samenwerking kinderopvang en andere organisaties wordt verder verbeterd. We gaan door met het deskundigheidsprogramma binnen de kinderopvang, zodat meer kinderen binnen de reguliere voorzieningen blijven en er minder beroep wordt gedaan op de jeugdhulp.
- Het bevorderen van gezonde kinderopvang in de stad zal verder vorm krijgen door webinars en onderlinge kennisoverdracht.
- We maken afspraken met de kinderopvang en de schoolbesturen van het primair- en voortgezet onderwijs over het tegengaan van segregatie, het bevorderen integratie, het bestrijden van onderwijsachterstanden en het afstemmen van inschrijvings- en toelatingsprocedures. Hiermee geven we gehoor aan de aanbevelingen vanuit de Inspectie van het onderwijs op basis van het landelijk onderzoek en het nieuw interbestuurlijk toezichtkader.

3. Een goede start, maar ook actief kunnen blijven op de arbeidsmarkt, is belangrijk. Dit doen we door onderwijsinstellingen en ondernemers te ondersteunen om te komen tot een betere aansluiting tussen opleidingen en arbeidsmarkt door in te zetten op:

- Het werken aan een doorlopende leerlijn voor het techniekonderwijs van primair-, voortgezet-, middelbaar- en hoger onderwijs. Maar ook naar het bedrijfsleven om leerlingen al op jonge leeftijd de kans te bieden bij bedrijven in de praktijk te leren, ongeacht hun achtergrond. We onderzoeken de wensen en mogelijkheden van het beroepsonderwijs, bedrijfsleven, praktijkopleiders en gemeente om samen een businesscase voor een techniekclub op te stellen. Hierbij kijken we ook naar kansen en uitdagingen die de energietransitie met zich meebrengt.
- Vanuit de samenwerkingsovereenkomst tussen mboRijnland, de Haagse Hogeschool, CIV Welzijn en Zorg en CIV Smart Technology is de uitvoeringsagenda IT/ICT opgesteld. Deze agenda wordt uitgevoerd in de Dutch Innovation Factory (DIF) met cofinanciering vanuit de MRDH. De uitvoeringsagenda omvat de volgende doelen:
 - Vergroten instroom en versterken DIF als verzamelplaats voor de uitvoering van verschillende opleidingen.
 - Vergroten aanbod 'leven lang ontwikkelen' zoals de doorlopende leerlijn vo-mbo-hbo en onderwijs aangeboden in cursusvorm waarbij deelnemers in korte periodes les krijgen over bepaalde onderwerpen in de DIF.
 - Versterken en gebruiken van de Landingsbaan waar onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven samenkomen om gezamenlijk opdrachten en projecten uit te voeren. De MKB-digiwerkplaats zal hierdoor ook nieuwe opdrachten krijgen en studentenprojecten kunnen starten.
 - Inzetten op hybride onderwijs (onderwijs op school en in de werkomgeving) in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven door onder andere praktijkvragen uit het bedrijfsleven toe te voegen aan het reguliere onderwijsprogramma.
 - Doorlopende leerlijn op alle niveaus die aansluit op certificerend vervolgonderwijs.
 - Samen met de onderwijspartners bespreken wat voor onderwijs tussen mbo- en hbo-onderwijs in Zoetermeer aangeboden kan worden. Zoals Associate Degree-onderwijs wat tussen mbo- en hbo-niveau in zit. Of onderwijs waarvoor je een bewijs van deelname krijgt.
 - Aansluiting op regionale innolabs, waar studenten in praktijkruimtes onderzoek kunnen uitvoeren en onderwijs kunnen volgen. Maar ook het ontwikkelen van nieuwe projecten voor innolabs in Zoetermeer. Zoals de (her)ontwikkeling van het Experimenteerhuis tot een wooncontainer waar zorginnovatie door vo, mbo en hbo wordt onderzocht en onderwezen samen met het bedrijfsleven. Een plek waar studenten kennis maken met bestaande zorginnovatie en deze kennis ook weer doorgeven aan bijvoorbeeld medewerkers van de Vierstroom. Of de

(her)ontwikkeling van het Gamelab in de Dutch Innovation Factory. Daar kunnen studenten van de hbo Game Development opleiding in de praktijk kennis maken met game gerelateerde opdrachten uit het bedrijfsleven.

- Voor de kernsector Zorg wordt er met partners zoals mboRijnland, De Haagsche Hogeschool en Zoetermeer 2025 uit bovengenoemde samenwerkingsovereenkomst een uitvoeringsagenda opgesteld. Deze uitvoeringsagenda zal net zoals voor de sector IT/ICT, gedeelde ambities en doelstellingen bevatten.
- De samenwerking met het vo-onderwijs wordt verder uitgebreid. Er wordt onder anderen ingezet op het binden van jongeren aan de stad en het aanwezige onderwijs in Zoetermeer. Met het vo-onderwijs wordt er gewerkt aan de opzet van duurzame projecten om scholieren uit de klas te halen en op een speelse wijze kennis te laten maken met de huidige arbeidsmarkt. Zo zijn 'challenges' (projecten/opdrachten) vanuit het bedrijfsleven steeds belangrijker voor het vo-onderwijs.

4. Iedere volwassen inwoner kan maximaal (naar vermogen) meedoen en beschikt over voldoende basisvaardigheden. Daar zetten we ons met partners (zoals bibliotheek/Digi-Taalhuis) voor in. Om zelfstandig en actief te kunnen deelnemen in onze samenleving is het nodig om te beschikken over een goede beheersing van de Nederlandse taal, een basis in rekenvaardigheid en digitale vaardigheden. Het vergroten van deze vaardigheden vindt plaats door aan de slag te gaan met de nieuwe lokale aanpak laaggeletterdheid, waarbij focus ligt op:

- Het betrekken van het maatschappelijk middenveld en werkgevers om meer aandacht te vragen voor laaggeletterdheid en het bereiken van meer laaggeletterden.
- Het ontwikkelen van een integrale verbinding binnen het Sociaal Domein, zodat binnen de gemeente oog is voor het signaleren van laaggeletterdheid, het ontbreken van rekenvaardigheden en digitale basisvaardigheden en men ook weet wat er voor mogelijkheden zijn om deze te verbeteren.
- Te zorgen voor een passend en dekkend educatieaanbod in de stad.

Daarnaast blijven we regionaal uitvoering geven aan de gezamenlijk opgestelde doelen om laaggeletterdheid in de regio Zuid-Holland Centraal te beperken.

Doelstelling 1.2 Beperken uitval in het onderwijs

Jongeren met een afgeronde beroepsopleiding hebben meer kans op een goede baan om daarmee in hun eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. De gezamenlijke ambities van de gemeenten en regionale onderwijsinstellingen Haaglanden zijn vastgelegd in de regionale Voortijdig School Verlaten-agenda 2021-2024. De regionale doelstelling is dat alle jongeren een gelijke kans krijgen op een plek op de arbeidsmarkt en dat zij goed kunnen meedoen in onze samenleving. Via de aanpak van ongeoorloofd schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten dragen we er daarom aan bij dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie halen. Voor die jongeren waarbij terugkeren naar school geen optie is, zorgen we voor een vlotte start op de arbeidsmarkt. Daarbij richten we ons vooral op de jongeren uit het praktijkonderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs en de entree-opleidingen (mbo 1); de zogenaamde 'Jongeren in een kwetsbare positie'. Vooral voor hen is het ontwikkelen van leeromgevingen in de praktijk van groot belang, zodat ook zij kunnen deelnemen op hun eigen niveau en tempo.

Omdat elk kind recht heeft op een passende (onderwijs)plek zetten ouders, scholen, leerplicht/RMC en zorgpartners (zoals het schoolmaatschappelijk werk) zich in 2024 hier samen voor in. Het is belangrijk dat elke jongere op de plek komt die voor hem of haar het meest passend is en dat we deze kwetsbare jongeren in beeld houden. Waar nodig begeleiden we ze bij hun overstap en blijven we ze volgen om te kijken of zij hun plek behouden. Dat doen we door:

- Te streven dat geen enkele leerling langer dan 3 maanden thuis zit zonder een passend onderwijs(zorg)aanbod. Dat is het doel van het landelijk thuiszitterspact.
- Onderwijs-jeugdhulparrangementen te realiseren met het samenwerkingsverband passend onderwijs zodat meer kinderen en jongeren in het onderwijs blijven. Met het samenwerkingsverband passend onderwijs richten we ons in 2024 op het doorontwikkelen van de onderwijsbehandelgroep jonge kind (4-8 jaar) en de verbinding met de observatiegroep/time-out Zoja (Zoetermeers Onderwijsjeugdhulp Arrangement) (8-12 jaar). Daarnaast starten we in 2024 met een team van onderwijs en jeugdhulpprofessionals verbonden aan het speciaal basisonderwijs (sbo) en speciaal onderwijs (so) om te komen tot een gezamenlijke ondersteuning op deze scholen. Dit team kan ook een preventieve taak vervullen richting het reguliere onderwijs wanneer daar leerlingen dreigen uit te vallen. In het voortgezet onderwijs zullen de resultaten van het driejarig onderzoek naar de zorgstructuur en de kennis over welke leerlingen er op de scholen zitten, ons helpen om tot ideeën voor verbetering te komen.
- Een goede aansluiting van onderwijs en zorg (jeugdhulp en Wmo) te maken op de mbo-instellingen in de regio waarbij problemen die te maken hebben met in welke gemeente je woont en de veranderingen als je 18 jaar wordt, opgelost worden. De inzet van een 'schakelfunctionaris zorg' op mboRijnland heeft bijgedragen aan een goede samenwerking met en het vergroten van kennis over het sociaal domein. In 2024 wordt het project uitgebreid van 'School als vindplaats' voor jongeren met ondersteuningsbehoefte, naar het model 'School als werkplaats'. Samen met het gemeentelijke sociaal domein en partners in de stad wordt gekeken hoe zoveel mogelijk samengewerkt kan worden op de locatie van het mbo. De focus ligt hierbij op een goede studieloopbaan, voorkomen van armoede of schulden en een positieve gezondheid.
- Evenementen te organiseren zoals On Stage en Next Step waarbij scholieren diverse bedrijven en instellingen ontmoeten en meelopen op de werkvloer. Hierdoor krijgen ze een goed beeld wat er allemaal mogelijk is en kunnen ze beter de keus maken voor een vervolgopleiding.
- De stap naar de arbeidsmarkt te ondersteunen door o.a. de Leerwerkmakelaar, die extra begeleiding geeft bij het vinden en behouden van leerbanen voor (kwetsbare) mbo-studenten. Jongeren met een afgeronde beroepsopleiding hebben meer kans op een goede baan en kunnen daarmee in hun eigen levensonderhoud voorzien. De gezamenlijke ambities van de gemeenten en regionale onderwijsinstellingen Haaglanden zijn vastgelegd in de regionale Voortijdig School Verlaten-agenda 2021-2024.
- In het plan voor de 'Sluitende Aanpak Jongeren' werken we gericht samen vanuit de aanpak jeugdwerkloosheid en de aanpak voortijdig schoolverlaten. We zorgen ervoor dat de hulp vanuit beide kanten goed bij elkaar past. Met het wetsvoorstel 'Van school naar duurzaam werk' gaan we jongeren met een (risico) op een afstand tot de arbeidsmarkt, nog beter ondersteunen. Door deze wet wordt de aanpak voor jongerenwerkloosheid verplicht en blijvend, met geld en een plan erachter. Ook zullen de samenwerkingsafspraken vanuit de participatiewet en de onderwijswet vastgelegd worden. Het mbo gaat er dan voor zorgen dat studenten die hun diploma gehaald hebben, hulp krijgen bij het vinden van werk als dat nodig is. De wet gaat waarschijnlijk vanaf juli 2025 gelden. In 2024 gaan we op lokaal en regionaal niveau kijken hoe we dit allemaal gaan doen, zodat we goed voorbereid zijn.

Doelstelling 1.3 Bevorderen van een beter ondernemersklimaat

De basis op orde houden:

- De focus bij accountmanagement verbreden naar de noodzakelijke transitieopgaven (digitalisering, cybersecurity, verduurzaming en arbeidsmarkt) en de 'zwaar weer' hulpmaatregelen als gevolg van de corona- & energiecrisis.
- Uitzetten Ondernemerspeiling 2024 en Stadspeiling Ondernemershuis.

Versterken van het brede MKB

- Verhogen bekendheid van het platform MKB Digitaal onder Zoetermeerse ondernemers.
- Bestendigen en versterken van ondernemers- en retail netwerken ten behoeve van de stad.
- Economic Board Zoetermeer:
 - Faciliteren/mede-organiseren van twee bijeenkomsten.
 - Verder professionaliseren opzet van de samenwerking.
- Organiseren van en/of bijdrage leveren aan ondernemersevents (zoals: Het Ondernemers Festival, Dag van de Ondernemer, de Ondernemersprijs Haaglanden en de Innovatieprijs Zoetermeer).

Sterke rol in de regio

- Samenwerking logistieke hotspot A12-corridor:
 - Onderhouden van (bestuurlijke)contacten.
 - Overdracht resterende budget uit samenwerking.
- Deelnemen aan regionale projecten met focus op digitalisering van de economie.

Versterken ecosysteem voor start- & scale-ups

- Het continueren en doorontwikkelen van het scale booster programma waarin de samenwerking wordt gezocht met partners in het (regionale) start- & scale-up ecosysteem, waaronder de Haagse Hogeschool, het Dutch Innovation Park en de MRDH.
- Deelnemen aan en/of start- & scaleups wijzen op relevante bijeenkomsten.

Doelstelling 1.4 Bevorderen groei werkgelegenheid

Ruimte maken voor nieuwe banen op alle niveaus

- Afronden van het onderzoek naar ruimte voor bedrijvigheid door de Stec Groep.
- Uitwerking van de resultaten uit het onderzoek naar ruimte voor bedrijvigheid in gebiedsvisie Van Tuylpark en noordelijke bedrijventerreinen.
- Bijdragen aan de actualisatie van de regionale kantorenstrategie van de MRDH.
- Bijdragen aan het opstellen van uitvoeringsagenda's behorende bij de geactualiseerde regionale bedrijventerreinenstrategie van de MRDH.

Beter benutten en verduurzamen van de huidige werklocaties

- Oprichten van een organisatievorm op de bedrijventerreinen Zoeterhage en Lansinghage.
- Ondersteunen bij het opstellen van een actieplan voor o.a. kwaliteitsverbetering en verduurzaming van de verouderde bedrijventerreinen met de ondernemerscollectieven op Rokkehage en Hoornhage.
- Pilots gericht op het ondersteunen van ondernemers bij verduurzamen, energietransitie.
- Oprichten van een organisatievorm op twee van de vier in het coalitieakkoord opgenomen verouderde winkelcentra.
- Uitwerken van de acties die voortvloeien uit de aanbevelingen en adviezen van de horecamarktscan.
- Opstellen van een retailvisie (inclusief actualisatie van de detailhandelsnota en de horecavisie 2017).
- Opstellen van een gebiedsvisie voor het gemengd zakendistrict Entree-zuid.
- Intensiveren van het accountmanagement voor kantoren gericht op verduurzamen van de kantoorvoorraad (gerichte bedrijfsbezoeken).
- Samenwerkingen opzoeken in de regio met partners om verbinding onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren.
- Verkenning voor PO/VO scholen om IT te implementeren in hun curriculum.
- Onderzoeken en stimuleren van samenwerkingen met een sterke focus op kennisuitwisseling tussen ondernemingen en diverse onderwijsinstellingen in de regio (zoals bv. Horti Campus, IT Campus Rotterdam e.d.) via platforms zoals daar zijn WE-IT, MKB Digiwerkplaats en de Dutch Innovation Community.
- Actief betrokken blijven bij de regionale initiatieven WE-IT programma en MKB Digiwerkplaats.
- In nauwer contact komen met het Zoetermeerse MKB en hen attenderen op het aanbod aan regulier en particulier onderwijs voor IT in Zoetermeer (zowel MBO als HBO en bijscholing).

Doelstelling 1.5 Stimuleren duurzame arbeidsparticipatie

Iedereen verdient een kans op duurzaam werk. We zorgen voor de juiste ondersteuning en stimuleren de ontwikkeling van mensen die dat nodig hebben. Hiermee bereiken we dat mensen een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij en bereiken we positieve maatschappelijke effecten zoals een betere (mentale) gezondheid en het voorkomen van schulden en eenzaamheid.

Arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal

De arbeidsmarkt is ongekend krap. Ondanks dat recent is gepubliceerd dat er sprake is van een lichte recessie, zal dit zeer geringe invloed hebben op de arbeidsmarkt. Vanuit het Werkgeversservicepunt begeleiden we werkenden en werkzoekenden naar (ander) werk of (om) scholing. En stimuleren we werkgevers om inclusief te ondernemen. Dit doen we met advies op maat vanuit het Werkgeversservicepunt, het bieden van scholingstrajecten en het verstrekken van subsidies. Ook organiseren we evenementen om werkzoekenden, werkgevers en opleiders met elkaar in contact te brengen. Naast de bestaande instrumentengids voor werkgeversdienstverlening (Dennis) komt er een gids voor werkzoekenden dienstverlening (Eva), bedoeld om professionals te ondersteunen in het kiezen van het meest passende re-integratie instrument. Ook willen we als gemeenten en De Binnenbaan meer van elkaar leren over welke instrumenten goed werken en waarom. De gemeente Zoetermeer en de Binnenbaan zijn koploper bij het implementeren van Eva. In 2024 wordt Eva in de andere gemeenten geïmplementeerd.

Om de positie op de arbeidsmarkt van mensen zonder startkwalificatie te verstevigen gaan we door met de regionale aanpak voor Praktijkleren. Praktijkleren is een combinatie van werken en opleiden waarmee werknemers of werkzoekenden een verklaring of certificaat kunnen behalen. Veel werknemers, werkzoekenden en werkgevers kennen het instrument Praktijkleren nog niet. Daarom zetten we in op meer bekendheid. En we ondersteunen werkgevers, werknemers en werkzoekenden bij het vinden van het juiste traject en bij het aanvragen van een Verklaring en/of certificaat.

Vanuit het rijk hebben we tijdens de coronacrisis extra middelen ontvangen voor de Aanpak Jeugdwerkloosheid. Deze middelen gaan we de komende vier jaar inzetten voor een langdurige aanpak om meer kwetsbare jongeren te begeleiden naar werk en opleiding. De nadere uitwerking van de plannen wordt opgenomen in het nog op te stellen (jaarlijkse) Uitvoeringsplan Zuid-Holland Centraal 2024.

In 2024 gaan we verder met de voorbereidingen voor een Regionaal Werkcentrum. Per arbeidsregio komt een herkenbare plek waar alle vragen over werk en ontwikkeling gesteld kunnen worden. De ambitie is dat verschillende partijen die actief zijn op de arbeidsmarkt (o.a. UWV, gemeenten, sociale werkbedrijven, onderwijs, vakbonden, werkgeversorganisaties, uitzendbureaus) hierin intensiever en vooral zonder schotten samen gaan werken. De gemeente Zoetermeer heeft als centrumgemeente, samen met het UWV, een belangrijke taak in het faciliteren van het Regionaal Werkcentrum. Begin 2024 ronden we in de regio de verkenningsfase voor het Regionaal Werkcentrum af. Na deze fase is er duidelijkheid over het uit te werken scenario voor het Regionaal werkcentrum in Zuid-Holland Centraal.

Re-integratiedienstverlening aan bijstandsgerechtigden in 2024

Via Werkbedrijf De Binnenbaan zet de gemeente in op duurzame arbeidsparticipatie. De Binnenbaan werkt onder meer met het re-integratietraject de Startbaan waarin kandidaten werkervaring en arbeidsritme opdoen op verschillende werkplekken bij verschillende bedrijven en intern bij De Binnenbaan. Binnen de Startbaan gaat De Binnenbaan meer gebruik maken van ontwikkellijnen. De ontwikkellijnen helpen kandidaten stap voor stap om de vaardigheden te ontwikkelen die nodig zijn voor een baan bij een reguliere werkgever.

Om de dienstverlening verder te versterken werkt De Binnenbaan aan de ontwikkeling van het vakmanschap van de professionals. Hiervoor stelt De Binnenbaan een leeragenda op voor 2024. Hierbij sluiten we ook aan bij het wetsvoorstel Participatiewet in Balans, waarbinnen vertrouwen en de menselijke maat kernwaarden zijn.

Vakmanschap is ook hard nodig om mensen met een arbeidsbeperking maatwerk te bieden dat ze nodig hebben bij het vinden van en duurzaam behouden van werk. Om deze klantgroep te ondersteunen zet het college via De Binnenbaan in 2024 extra stevig in op het gebruik van de instrumenten loonkostensubsidie en beschut werk.

De Binnenbaan onderzoekt met de pilot simpel switchen wat een effectieve aanpak is van de knelpunten die mensen tegen komen als ze stappen zetten van uitkering naar werk, als ze terugvallen in de uitkering of als vanuit dagbesteding en beschut werk stappen willen maken richting regulier werk. Daarnaast gaat de Binnenbaan in 2024 aan de slag met de pilot Basisbanen. Dit zijn banen waar maatschappelijke taken worden uitgevoerd en waar mensen voor betaald krijgen. De concrete opdracht aan De Binnenbaan wordt opgenomen in de Opdracht- en Budgetbrief 2024. Hierin wordt ook de gemeentelijke ambitie voor de uitstroom uit de uitkering naar werk opgenomen. Deze ambitie moet er mede aan bijdragen dat de gemeente Zoetermeer (weer) uitkomt met het beschikbare rijksbudget voor bijstandsuitkeringen (de BUIG).

Inburgering

De gemeente Zoetermeer is verantwoordelijk voor de Wet op de Inburgering en ontvangt daarvoor een Specifieke Uitkering (SPUK).

In 2023 heeft het rijk een taakstelling opgelegd voor de huisvesting van 345 statushouders in Zoetermeer. Hiervan is ongeveer 70% inburgeringsplichtig. De rol van werkgevers bij de inburgering wordt steeds belangrijker. Samen met de gemeente, de Binnenbaan en de Arbeidsmarktregio Zuid-Holland Centraal begeleiden werkgevers nieuwkomers actief bij het vinden van werk. Om dit te bereiken, zetten zij verschillende middelen in zoals de startbaan (een ontwikkeltraject waarbij 16 uur per week wordt gewerkt en 8 uur per week training wordt gevolgd) en de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP). Met de MAP worden inburgeringsplichtigen in de praktijk voorbereid op deelname aan de Nederlandse arbeidsmarkt.

Doelstelling 1.6 Voorzien in noodzakelijke middelen van bestaan

We ondersteunen inwoners die rondom de armoedegrens leven of die kampen met ernstige geldzorgen of problematische schulden. De problematiek is complex en raakt andere gebieden, zoals (mentale en fysieke) gezondheid, onderwijs, wonen, werken, opvoeding en veiligheid. Bovendien staat de bestaanszekerheid verder onder druk door de hoge energieprijzen, krappe woningmarkt en hoge inflatie. We kijken dus integraal naar de problematiek van de inwoners, bijvoorbeeld in een combinatie van zorg, werk, schuldhulpverlening en armoede-ondersteuning. Mensen kunnen een beroep doen op regelingen, bijzondere bijstand en inkomensondersteunende voorzieningen die bijvoorbeeld meedoen aan sport en cultuur, bevorderen.

Inkomensondersteuning/armoedebeleid

De gemeente heeft een breed palet aan gemeentelijke inkomensondersteunende voorzieningen. Denk aan: de collectieve zorgverzekering voor mensen met een laag inkomen, de ZoetermeerPas, de kindpas en de schoolspullenpas via Stichting Leergeld, bijzondere bijstand, energietoeslag en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Deze voorzieningen dragen bij aan het beperken van (de gevolgen van) armoede en financiële problemen en daarom blijven we hier voldoende middelen voor inzetten. Enorme waarde hebben ook de partners, zoals partners die huishoudens in absolute basisbehoeften materieel ondersteunen, zoals de Voedselbank en Stichting urgente noden Zoetermeer.

Steeds meer huishoudens hebben moeite met rondkomen (zowel huishoudens met sociaal minimum als daarboven, tot zelfs een brede groep middeninkomens). Waar we de kans krijgen spreekt het college het rijk aan, om hiervoor structurele oplossingen te bieden, gericht op een werkelijk toereikend sociaal minimum en ervoor te zorgen dat werken daadwerkelijk loont. Het college onderzoekt of en in hoeverre voor inkomensondersteunende voorzieningen uitgegaan kan worden van besteedbaar inkomen, in plaats van inkomen. Het gaat er immers om of huishoudens voldoende middelen hebben om in hun bestaan te kunnen voorzien. En we weten dat (financiële) bestaansonzekerheid zich niet beperkt tot de allerlaagste inkomensgroepen. Het college informeert de gemeenteraad in 2024 over de bevindingen van het onderzoek om hier vervolgens met de gemeenteraad over te kunnen spreken. Omdat het vraagstuk voor alle gemeenten van belang is, heeft het college dit vraagstuk ook aan de orde gesteld in de kerngroep Armoede en Schulden waar Zoetermeer zitting in heeft. Het college brengt dit onderwerp ook ter sprake bij andere gremia zoals VNG en Divosa. Dit vraagstuk speelt in een periode waarin een nog te kiezen kabinet zich moet buigen over de adviezen van de commissie sociaal minimum, om bestaansonzekerheid in Nederland meer structureel op te lossen.

Het Geldpunt is opgericht met als doel een toegankelijk loket te zijn waar mensen terecht kunnen voor vragen over geldzaken en informatie over gemeentelijke ondersteuning via bijvoorbeeld de eenmalige energietoeslag. Het college beziet op basis van een evaluatie of en hoe de inzet via het geldpunt gecontinueerd zal worden in 2024.

Schuldhelpverlening

Het beleid is gericht op preventie, voorlichting en samenwerking. We werken samen met (gespecialiseerde) partijen, vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke partners. We experimenteren met de integrale aanpak van schulden zoals via het project Vindplaats verborgen schulden (onderdeel van het Programma Sociale Innovatie). Hierbij werken we samen met werkgevers aan vroegsignalering en preventie. We hebben de afgelopen jaren in het bijzonder geïnvesteerd in goede dienstverlening waarbij we rekening houden met het effect van stress en met impactvolle levensgebeurtenissen zoals het verlies van werk of een echtscheiding. Daarbij is ook aandacht voor laaggeletterdheid, een van de oorzaken en versterkende factoren voor schulden en armoede. We zorgen voor een passend aanbod voor de schuldhelpverlening, goede begeleiding, instrumenten voor effectievere schuldhelp, nazorg en het vergroten van financiële zelfredzaamheid. Ook voor ondernemers omdat na de coronacrisis nog veel zelfstandig ondernemers kampen met coronaschulden.

In 2024 focussen we voor schuldhelpverlening vooral op:

- Preventie en vroegsignalering: naast brede campagnes en gerichte communicatie aan doelgroepen zoals jongeren, organiseren we financiële educatie (in lijn met motie 2306-77A) zodat mensen (van jongs af) de juiste financiële keuzes kunnen maken. We ontwikkelen een aanpak in samenwerking met basisscholen en breiden die uit naar scholen in het voortgezet onderwijs en het mbo.
- Bij vroegsignalering ligt de focus op het efficiënter inrichten van de aanpak en op intensivering van het telefonisch klantcontact om het bereik te verhogen. De verwachting is dat de hulp laagdrempeliger wordt ervaren en mensen daardoor meer bereid zullen zijn om het hulpaanbod te accepteren.
- Het project Vindplaats verborgen schulden wordt begin 2024 afgerond en geëvalueerd.
- Ervaringsdeskundigen: wie zelf in de schulden zat, kan anderen vanuit die ervaring helpen. We maken een plan om de bijdrage van ervaringsdeskundigen structureler in te zetten en verwerken hun input bij de uitvoering van de schuldhelpverlening en de communicatie.
- Begeleiding en nazorg: nu de aflostermijn van een schuldregeling verkort is naar 18 maanden, krijgen mensen sneller perspectief op een schuldvrije toekomst. Een speerpunt hierbij is dat hulpvragers zoveel mogelijk ondersteund worden door het verstrekken van saneringskredieten. Verder heeft optimale begeleiding op maat en het bieden van extra nazorg waar nodig continue aandacht.
- Lage drempels: we verbeteren de ondersteuning van onze eigen gemeentelijke werknemers met schulden en in gevallen waarin we schuldeiser van hen zijn voorzien we in laagdrempelige, eenvoudige, mensgerichte financiële hulp en sociale incasso.
- Ondersteuning aan ondernemers: gezien het integrale karakter van de ondersteuning aan ondernemers verkennen we welke stappen nodig zijn voor versterking van de huidige aanpak. Daarnaast richten we onze communicatie beter op de doelgroep zodat meer ondernemers met een hulpvraag bereikt worden.

Indicatoren, trendgrafieken en financiën

Doelstelling 1.1 Bijdragen aan maatwerk in spelen en leren

% VVE-kinderen dat een meer dan gemiddelde leerwinst boekt

Omschrijving

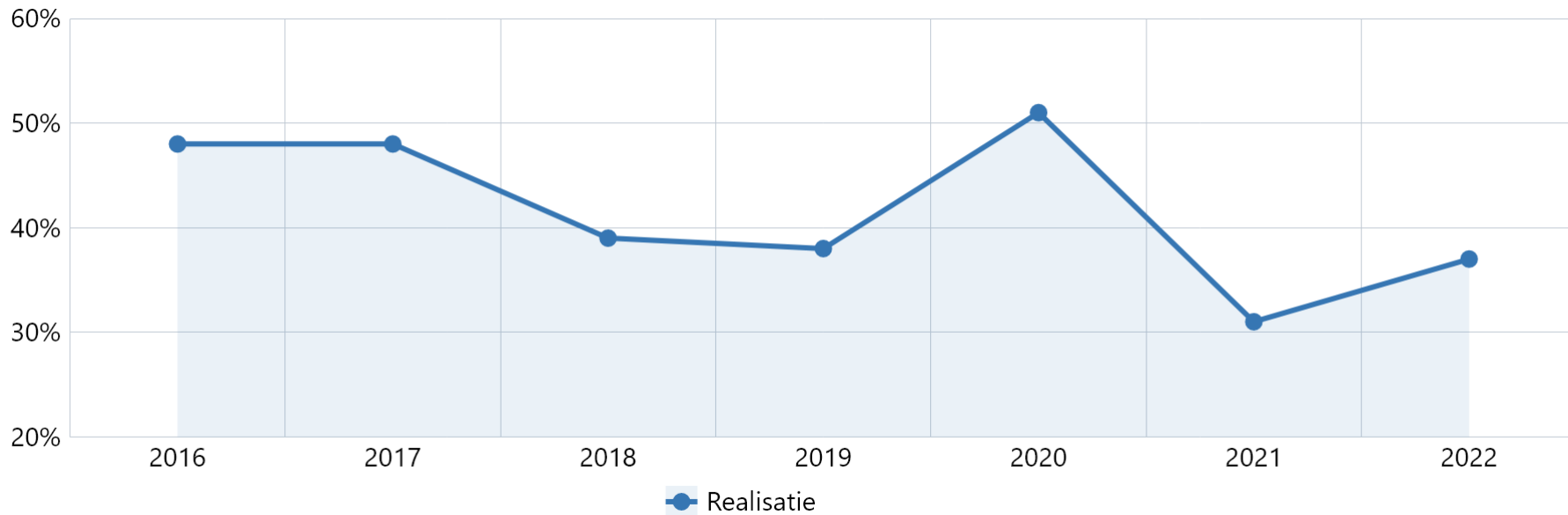
Kinderen van 2-6 jaar krijgen extra ondersteuning door een programmatische aanpak in de speeltaalhuizen en de groepen 1 en 2 op de voorschoolse en vroegschoolse educatie- (VVE-)locaties.

Op de locaties doen alle kinderen mee met het programma. De kinderen met een (onderwijs)achterstand, ook wel doelgroepkinderen genoemd, krijgen daarbij nog extra ondersteuning. Om te meten of die ondersteuning effect heeft, wordt de gemiddelde leerwinst van alle kinderen op die locaties gevolgd. Het streven is dat 40 % - 50 % van de doelgroepkinderen meer leerwinst boekt door die extra ondersteuning ten opzichte van de gemiddelde leerwinst van alle peuters en kleuters.

Bron: Jaarlijkse monitor VVE Zoetermeer

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	37 %	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	46 %	46 %	46 %	46 %

Trendgrafiek % VVE-kinderen dat een meer dan gemiddelde leerwinst boekt

Bron: Jaarlijkse monitor VVE Zoetermeer

Toelichting:

Door de overgang van CITO naar Kijk! als meetinstrument en de achterstanden die ontstaan zijn door COVID-19 is er nog geen stabiele situatie ontstaan. Vooralsnog houden we het streefpercentage nog hetzelfde. Als de situatie stabiel is, kan gekeken worden of het wenselijk is om het streefpercentage voor de leerwinst aan te passen. Het percentage kan dan via een voorstel in de perspectiefnota aangepast worden.

Financiën

Doelstelling	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bijdragen aan maatwerk in spelen en leren (1.1)	-12.258.905	-12.497.468	-12.960.703	-13.864.180	-14.094.118

Toelichting:

Het meeste van dit budget wordt gebruikt voor onderwijshuisvesting. Daarnaast worden o.a. de kosten voor leerlingenvervoer, kinderopvang, brede school, schoolbegeleiding en onderwijsachterstanden uit dit budget betaald.

Doelstelling 1.2 Beperken uitval in het onderwijs

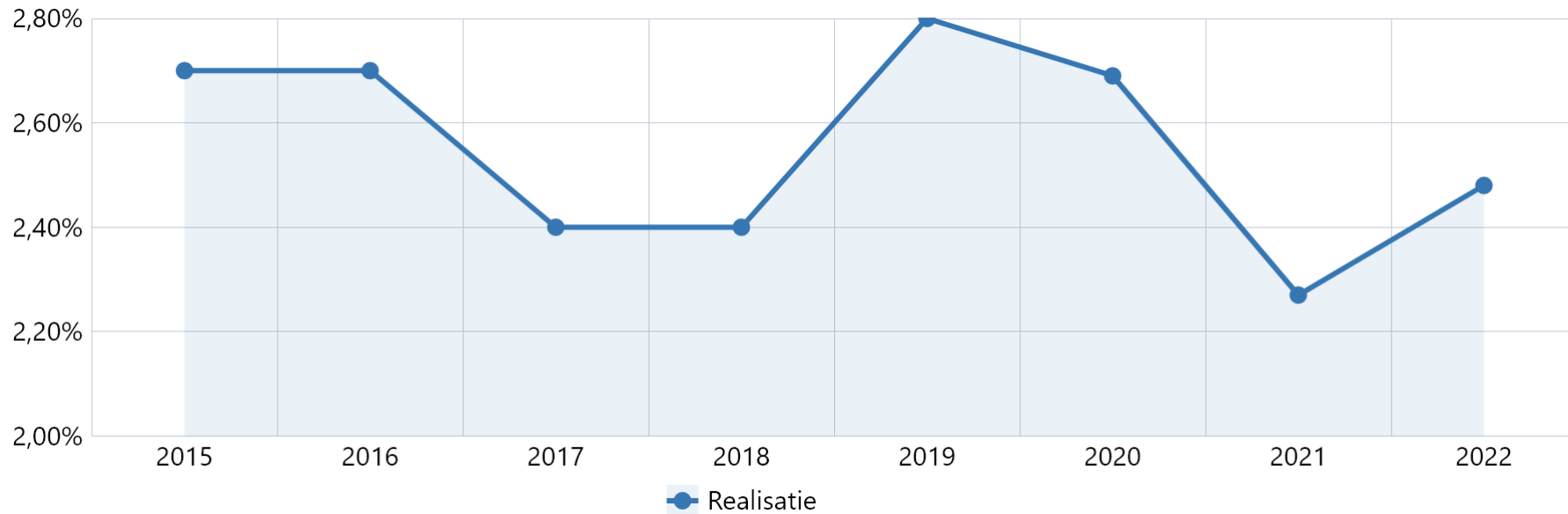
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) in afgelopen schooljaar Omschrijving

Het aantal vsv-ers ten opzichte van het totaal aantal deelnemers aan voortgezet onderwijs en mbo-onderwijs.

Bron: VSV-Atlas (OCW) Jaarverslag leerplicht/ RMC

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	2,48 %	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	2,30 %	2,30 %	2,30 %	2,30 %

Trendgrafiek Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) in afgelopen schooljaar

Bron: VSV-Atlas (OCW) Jaarverslag leerplicht/ RMC

Toelichting:

Het percentage vsv-ers schommelt de afgelopen jaren tussen de 2,2 en 2,8%. Een deel van de schommelingen gebeurt zonder dat wij daar invloed op hebben. Als de arbeidsmarkt aantrekt, kiezen scholieren sneller voor een baan en maken dan de keus om van school te gaan zonder startkwalificatie. Als er weinig kansen zijn op werk, dan daalt het percentage. Onze inzet is en blijft om zoveel mogelijk scholieren met een startkwalificatie hun schooltijd te laten beëindigen.

Financiën

Doelstelling	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Beperken uitval in het onderwijs (1.2)	-1.780.033	-2.059.400	-2.059.400	-2.059.400	-2.059.400

Toelichting:

Dit budget wordt voor een groot gedeelte gebruikt voor de uitvoering leerplicht, het terugdringen van voortijdig schoolverlaten en schoolmaatschappelijk werk.

Doelstelling 1.3 Bevorderen van een beter ondernemersklimaat

Rapportcijfer over de dienstverlening van de gemeente aan ondernemers in Zoetermeer Omschrijving

De waardering van Zoetermeerse ondernemers voor het ondernemingsklimaat.

Bron: Ondernemerspeiling

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	6,2	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	6,9	7,1	7,1	7,1

Toelichting:

De ondernemerspeiling vindt elke twee jaar plaats. De nulmeting dateert uit 2020. Eind 2024 wordt de nieuwe meting via een enquête uitgezet.

Financiën

Doelstelling	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bevorderen van een beter vestigings- en ondernemersklimaat (1.3)	-1.030.117	-1.353.896	-1.386.446	-1.253.896	-1.134.546

Toelichting:

Het budget wordt o.a. ingezet voor onderzoek, (strategisch) beleid en maatregelen voor het versterken van het ondernemersklimaat. Daarnaast voor de verschillende samenwerkingen in de regio, zoals: Business Park Haaglanden. In het coalitieakkoord zijn incidenteel middelen opgenomen voor de toekomstvisie wijkwinkelcentra, beter benutten bedrijventerreinen en een tweejaarlijkse Innovatieprijs.

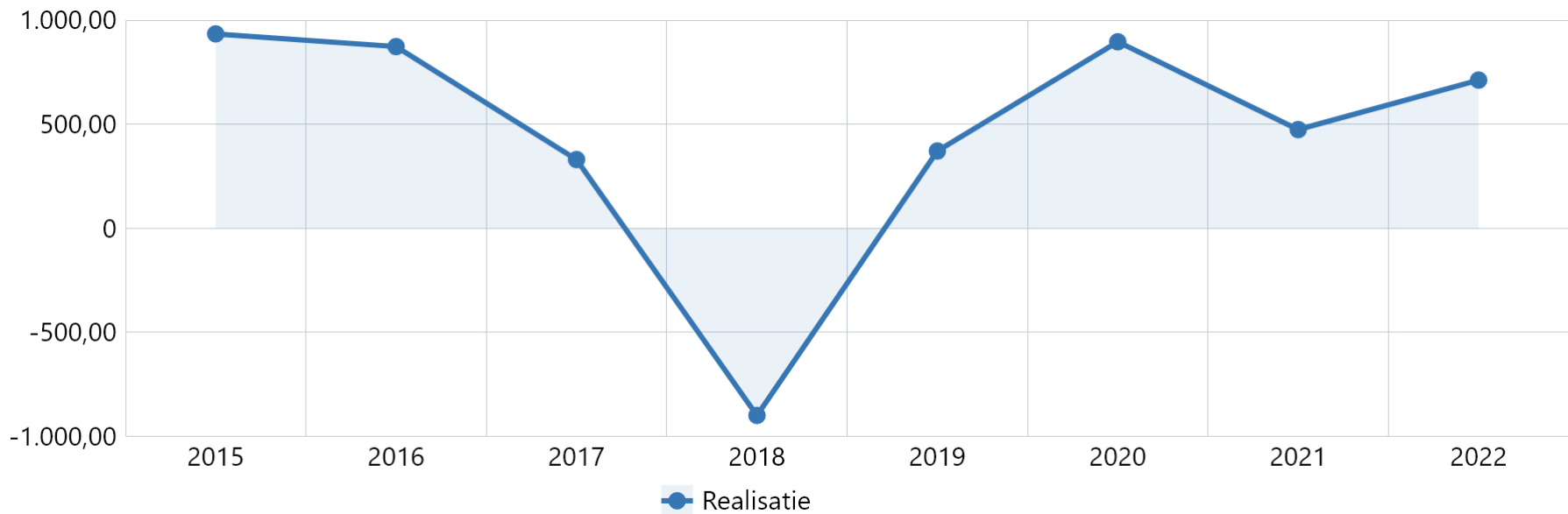
Doelstelling 1.4 Bevorderen groei werkgelegenheid

Toename aantal arbeidsplaatsen Omschrijving

Bron: Regionale Arbeidsmarktprognose 2023-2024 Zuid-Holland Centraal (1 juni 2023)

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	712	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	570	650	650	650

Trendgrafiek Toename aantal arbeidsplaatsen

Bron: Regionale Arbeidsmarktprognose 2023-2024 Zuid-Holland Centraal (1 juni 2023)

Toelichting:

Vanaf 2024 neemt het groeitempo van de regionale werkgelegenheid (regio Zuid-Holland Centraal) beduidend af, hoewel de productie van veel bedrijven redelijk op peil blijft. Personeelstekorten spelen hierbij een belangrijke rol. De mensen die beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt worden bijna allemaal volledig ingezet. Dit zorgt ervoor dat er op de arbeidsmarkt bijna geen ruimte meer is voor verdere groei. De druk van aanhoudende personeelstekorten stimuleert bedrijven om vol in te zetten op automatisering, robotisering en andere manieren om de arbeidsproductiviteit te laten toenemen.

Financiën

Doelstelling	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bevorderen groei werkgelegenheid (1.4)	-346.624	-373.065	-373.065	-373.065	-373.065

Toelichting:

Het budget wordt o.a. ingezet voor accountmanagement en dienstverlening aan ondernemers. Daarnaast wordt het budget gebruikt voor stimuleringsmaatregelen nieuwe ondernemers.

Doelstelling 1.5 Stimuleren duurzame arbeidsparticipatie

% Arbeidsparticipatie Omschrijving

Het aandeel (= percentage) werkenden van de totale bevolking is de netto arbeidsparticipatie.

Alle 15- tot 75-jarigen in de bevolking worden meegeteld.

Bij het vaststellen van de arbeidsparticipatie wordt uitgegaan van een grens van 12 uur per week werken.

Bron: CBS

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	70,4 %	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	72,0 %	72,0 %	72,0 %	72,0 %

Toelichting:

De netto arbeidsparticipatie lag met 70,4% in 2022 onder het landelijk gemiddelde van 72%. De ambitie voor de komende jaren is om op of boven het landelijk gemiddelde uit te komen. De gemeente heeft invloed op deze indicator door bijvoorbeeld de inzet op het gebied van arbeidstoeleiding, de ondersteuning van werkgevers en het stimuleren van de werkgelegenheid. Er zijn ook veel zaken van invloed op de arbeidsparticipatie waar de gemeente niet of nauwelijks invloed op heeft. Denk hierbij aan de demografische trend van vergrijzing: mensen worden gemiddeld ouder en hoe ouder mensen zijn hoe lager de arbeidsparticipatie. En verder maatregelen en trends zoals de ophoging van de AOW-leeftijd, de arbeidsparticipatie van vrouwen, de arbeidsmigratie, de groei van de bevolking en landelijke beleidsinterventies rond ouderschap. Al deze effecten maken de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie in Zoetermeer onzeker.

Met ingang van de begroting 2024 is een wijziging doorgevoerd in de definitie van deze indicator. Voorheen werd hier de 'bruto arbeidsparticipatie' gerapporteerd, maar gebleken is dat dit tot veel verwarring leidt in de interpretatie. De bruto arbeidsparticipatie betreft namelijk het aandeel van de werkzame én niet werkzame beroepsbevolking in de bevolking. In deze indicator worden dus ook de niet-werkzame personen meegeteld. Door nu uit te gaan van de netto arbeidsparticipatie worden alleen de werkzame personen in de beroepsbevolking meegeteld. Deze indicator is eenvoudiger te begrijpen en de invloed van de gemeente op deze indicator is iets groter. Het realisatiecijfer voor 2022 is hierop aangepast en ook de streefcijfers voor 2024 tot en met 2027.

Uitstroom naar werk

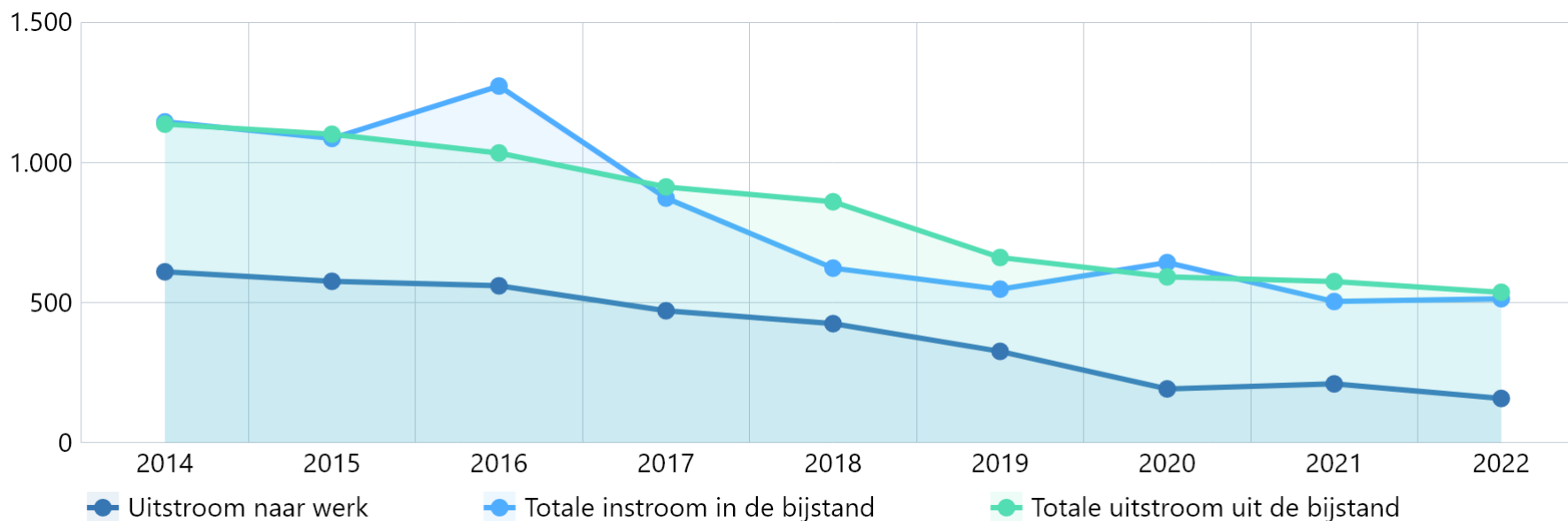
Omschrijving

Uitstroom uit de bijstand als gevolg van werk.

Bron: Suites4 SociaalDomein

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	157	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	200	180	180	180

Trendgrafiek Uitstroom naar werk

Bron: Suites4 SociaalDomein

Toelichting:

De indicator zoals getoond in de tabel betreft de uitstroom naar werk vanuit de bijstand. De trendgrafiek laat de historie zien van deze indicator en voor de context is de totale instroom en uitstroom toegevoegd. Mensen vinden in de huidige krappe arbeidsmarkt makkelijker een (nieuwe) baan. De instroom in de bijstand is daarom relatief laag en de mensen die nu nog in de bijstand zitten ervaren vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt en stromen moeilijker uit. We verwachten dat de krapte nog jaren zal aanhouden en daarom verwachten we een neerwaartse trend op de uitstroom naar werk uit de bijstand in de toekomst. We stellen voor 2024 wel een doel met enige ambitie omdat we nog een inhaalslag te maken hebben vanwege het feit dat we nu niet uitkomen met het beschikbare rijksbudget voor de bijstandsuitkeringen. In latere jaren verwachten we een lagere uitstroom naar werk uit de bijstand.

Deeltijd werkenden met uitkering
Omschrijving

Aantal uitkeringsgerechtigden dat op 31-12 inkomsten uit parttime werk heeft.

Bron: Suites4 SociaalDomein

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	511	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	500	500	500	500

Toelichting:

Parttime werk is een middel om werkervaring en werkritme op te doen en daarmee de kans op volledige uitstroom – wat het hoofddoel is – groter te maken. We zetten in op meer uren werken zodat mensen volledig uit de uitkering stromen. De huidige krappe arbeidsmarkt helpt hierbij. Het aantal mensen dat een uitkering heeft naast een (parttime) baan daalt dan. De ambitie is tegelijk om meer mensen die nu geen baan hebben parttime aan het werk te krijgen. Per saldo verwachten we geen stijging van het aantal mensen dat parttime werkt.

Uitstroom naar school **Omschrijving**

Aantal jongeren dat vanuit een bijstandsuitkering weer uitstroomt naar school.

Bron: Suites4 SociaalDomein

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	19	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	40	40	40	40

Toelichting:

Het betreft de uitstroom vanuit een bijstandsuitkering naar scholing. Deze indicator wordt beïnvloed door de krapte op de arbeidsmarkt doordat mensen makkelijker de weg naar werk vinden en in voorkomende gevallen gekozen wordt om te gaan werken in plaats van naar school te gaan.

Financiën

Doelstelling	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stimuleren duurzame arbeidsparticipatie (1.5)	-22.531.176	-20.562.738	-20.369.008	-20.286.538	-20.286.538

Toelichting:

Het budget wordt ingezet om werkzoekenden te laten participeren op de arbeidsmarkt, uitstroom naar school, sociale activering door middel van bijdragen aan de verbonden partij De Binnenbaan BV.

Doelstelling 1.6 Voorzien in noodzakelijke middelen van bestaan

Aantal bijstandsuitkeringen Omschrijving

Aantal bijstandsuitkeringen levensonderhoud per 31-12 van het betreffende jaar

Bron: Suites4 SociaalDomein

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	2.571	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	2.520	2.520	2.520	2.520

Toelichting:

Als gevolg van de krappe arbeidsmarkt enerzijds en de vergrijzing anderzijds zal het aantal bijstandsuitkeringen naar verwachting in 2024 lager uitkomen en we streven met de ondersteuning van werkzoekenden om dit proces te versnellen. De ontwikkelingen in de economie en op de arbeidsmarkt zijn erg onzeker en daarom kiezen we ervoor het aantal bijstandsuitkeringen in de jaren na 2024 gelijk te houden aan het aantal in 2024. In de begroting voor 2025 actualiseren we de raming.

Bereik minimaregelingen uitgedrukt in % doelgroep Omschrijving

Bereik uitgedrukt in som van % doelgroep Zoetermeerpas / Collectieve ziekteverzekering / Kwijtschelding gedeeld door 3.

Bron: Gemeentelijke administratie

Type	2022	2024	2025	2026	2027
Realisatie	65 %	-	-	-	-
Begroting PB 2024	-	85 %	85 %	85 %	85 %

Financiën

Doelstelling	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Voorzien in noodzakelijke middelen van bestaan (1.6)	-18.287.728	-22.433.424	-21.052.738	-20.289.957	-19.736.465

Toelichting:

Het budget wordt ingezet voor uitkeringen levensonderhoud (bijstand), armoedebelid (inkomensondersteunende voorzieningen zoals bijzondere bijstand of de ZoetermeerPas, maar ook bijvoorbeeld ondersteuning van partners) en voor zaken als handhaving.

Extra: uitsplitsing doelstelling 1.6 Voorzien in noodzakelijke middelen van bestaan

Uitsplitsing doelstelling 1.6

uitsplitsing op sectorproduct	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
610.02.100 Bijzondere Bijstand Sociale Zaken					
Lasten	-1.839.196	-2.004.711	-1.961.526	-1.881.989	-1.839.366
Baten	1.192.773	1.294.158	1.294.158	1.294.158	1.294.158
Totaal 610.02.100 Bijzondere Bijstand Sociale Zaken	-646.423	-710.553	-667.368	-587.831	-545.208
610.03.100 BUIG					
Lasten	-56.310.786	-57.485.665	-53.982.605	-53.471.736	-52.960.867
Baten	51.699.282	48.896.143	46.248.084	46.248.084	46.248.084
Totaal 610.03.100 BUIG	-4.611.504	-8.589.522	-7.734.521	-7.223.652	-6.712.783
610.03.200 BBZ					
Lasten	-184.802	-225.673	-225.673	-225.673	-225.673
Baten	87.822	122.412	122.412	122.412	122.412
Totaal 610.03.200 BBZ	-96.980	-103.261	-103.261	-103.261	-103.261
610.03.300 Bijzondere Bijstand					
Lasten	-9.260.574	-9.300.437	-9.300.437	-9.219.062	-9.219.062
Baten	717.689	778.692	778.692	778.692	778.692
Totaal 610.03.300 Bijzondere Bijstand	-8.542.885	-8.521.745	-8.521.745	-8.440.370	-8.440.370
610.03.400 SHV					
Lasten	-2.604.057	-2.468.098	-2.210.598	-2.119.598	-2.119.598
Totaal 610.03.400 SHV	-2.604.057	-2.468.098	-2.210.598	-2.119.598	-2.119.598
920.01.001 Kwijtschelding van OZB					
Lasten	-12.227	-12.362	-11.362	-11.362	-11.362
Totaal 920.01.001 Kwijtschelding van OZB	-12.227	-12.362	-11.362	-11.362	-11.362
920.01.002 Kwijtschelding van hondenbelasting					
Lasten	-40.981	-41.425	-37.425	-37.425	-37.425
Totaal 920.01.002 Kwijtschelding van hondenbelasting	-40.981	-41.425	-37.425	-37.425	-37.425
920.01.003 Kwijtschelding afvalstoffenheffing					
Lasten	-1.189.179	-1.201.504	-1.071.504	-1.071.504	-1.071.504
Onttrekkingen	222.612	0	0	0	0
Totaal 920.01.003 Kwijtschelding afvalstoffenheffing	-966.567	-1.201.504	-1.071.504	-1.071.504	-1.071.504
920.01.004 Beheer kwijtschelding					
Lasten	-152.642	-162.940	-122.940	-122.940	-122.940
Totaal 920.01.004 Beheer kwijtschelding	-152.642	-162.940	-122.940	-122.940	-122.940

uitsplitsing op sectorproduct	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
920.01.006 Kwijtschelding rioolrecht					
Lasten	-613.462	-622.014	-572.014	-572.014	-572.014
Totaal 920.01.006 Kwijtschelding rioolrecht	-613.462	-622.014	-572.014	-572.014	-572.014
Totaal	-18.287.728	-22.433.424	-21.052.738	-20.289.957	-19.736.465

Risico's

Er is geen sprake van nieuwe bijzondere strategische risico's die realisatie van doelstellingen mogelijk in de weg staan.

Beleidswijzigingen

Zoetermeer 2040 en gebiedsontwikkelingen

Het kost beleidsadviseurs tijd om nieuwe kennis en werkwijzen te ontwikkelen voor Zoetermeer 2040. Net zoals het tijd kost om de verbinding tussen de fysieke ontwikkeling van gebieden in te stad te koppelen aan het sociale domein. Er moet gewerkt worden aan de uitvoering van de visie Zoetermeer 2040, het schrijven van beleidsprogramma's, de Ruimtelijke strategie en de uitwerking van gebieden zoals de Entree, de Binnenstad, Meerzicht en andere woningbouwprojecten. Tijdens deze ontwikkelingen willen we ook het bestaande werk door laten gaan. Daarom is extra inzet van twee formatieplaatsen nodig in de jaren 2024 en 2025, zoals in de Perspectiefnota 2024 is beschreven.

Preventiemedewerkers SHV (4 fte) en campagnebudget

De hogere inzet bij preventie en vroegsignalering vereist structureel extra capaciteit als gevolg van de in 2021 gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Hierdoor zijn gemeenten verplicht om in een vroeg stadium op alle signalen van woningcorporaties, zorgverzekeraars en nutsbedrijven in te gaan (vanaf 2023 ontvangen gemeenten extra rijksmiddelen voor de intensivering van vroegsignalering van schulden). De opvolging van signalen en het bereiken van de doelgroep vragen meer gemeentelijke regie. De ervaringen van de afgelopen jaren laten zien dat we maar een klein gedeelte van de stad met preventieactiviteiten bereiken vanwege het gebrek aan capaciteit. Het is essentieel dat we de hele stad adequaat bereiken en daarvoor is uitbreiding van capaciteit met 4 fte preventiemedewerker en campagnebudget á € 50.000 noodzakelijk.

Organisatiegraad ondernemers winkelcentra

Het totale budget voor de periode 2024/2025 bedraagt € 100.000 en is bestemd om een bureau in te huren dat samen met de gemeente de gesprekken aangaat met de verschillende eigenaren, winkeliers, maatschappelijke partners, woningcorporaties. Uit de gesprekken moet naar voren komen welke winkelcentra ook willen investeren en die als eerste op te pakken met een plan van aanpak. Hierbij is de verwachting dat niet alle vier de winkelcentra en betrokken partijen even enthousiast zijn. Het gevraagde budget is toereikend voor de aanvraag van twee winkelcentra.

Bereikbaarheid Dutch Innovation Park

Gedurende de looptijd van de uitvoeringsagenda, ondertekend door de onderwijspartners HHS en MBO Rijnland, de Dutch Innovation Community en de gemeente Zoetermeer (2022-2025) wordt het onderwijs in de Dutch Innovation Factory in Zoetermeer aangeboden. Het gaat om het waarborgen van de bereikbaarheid, wat van belang is voor de onderwijspartners die zich hebben gevestigd in Zoetermeer, als wel voor de bedrijven in de Dutch Innovation Factory. We willen de bereikbaarheid voor studenten en werknemers borgen, door de deelfiets als ketenmobiliteit aan te bieden in de vorm van maatwerk.

Verhoging vermogensnorm kwijtschelding

De regeling kwijtschelding belastingen medeoverheden biedt de gemeente de mogelijkheid de vermogensnorm bij kwijtschelding te verhogen. Voor belastingjaar 2023 was al besloten (raadsvoorstel 2022-100087 Kwijtscheldingsverordening belastingen 2023) de vermogensnorm maximaal te verhogen met:

- gehuwden/samenwonende: € 2.000;
- alleenstaande ouders: € 1.800;
- alleenstaande: € 1.500.

Zoals voorgesteld in de Perspectiefnota 2024 is het wenselijk, gezien de huidige situatie van energiecrisis en toenemende armoede, deze maatregel ook in 2024 in te zetten.

Bedragen x € 1.000

Nieuw beleid	2024	2025	2026	2027
Zoetermeer 2040 en gebiedsontwikkelingen	213	213	0	0
Preventiemedewerkers SHV (4fte) en campagnebudget	311	246	246	246
Organisatiegraad ondernemers	50	50	0	0
Bereikbaarheid Dutch Innovation Park	50	50	0	0
Verhoging vermogensnorm kwijtschelding	225	0	0	0
Saldo	849	559	246	246

Financieel samengevat: Wat mag het kosten?

Programma 1. Onderwijs, economie en arbeidsparticipatie	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Resultaat	-56.440.612	-56.234.583	-59.279.991	-58.201.360	-58.127.036	-57.684.132

Aangenomen moties voorjaarsdebat

Motie nr: 2306-26
Onderwerp: Indicatoren schuldhulpverlening

Draagt het college op om in de begroting:

1. een indicator op te nemen betreffende het aantal gestarte schuldhulptrajecten
2. een indicator op te nemen betreffende het percentage schuldhulptrajecten dat slaagt.

	<p>Stand van zaken: Het college heeft de gevraagde indicatoren opgenomen in de bijlage college producten, kosten en prestatie (doelstelling 1.6) bij de programmabegroting.</p>
<p>Motie nr: 2306-27A Onderwerp: Een Zoetermeerpas die past</p>	<p>Verzoekt het college:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. te komen met een gedegen analyse van de kosten die gemoeid zijn met het indexeren van de ZoetermeerPas, met specifieke aandacht voor de financiële impact op gezinnen en aan te laten sluiten op de huidige behoeften; 2. te onderzoeken in hoeverre het juridisch mogelijk is om het tegoed op de ZoetermeerPas te gebruiken voor het afnemen van goederen; 3. te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de ZoetermeerPas beter te laten aansluiten op de kosten van verenigingen, activiteiten en goederen zodat gezinnen met een beperkt inkomen optimaal kunnen profiteren van de voordelen van de pas; 4. eventuele samenwerking met lokale partners, zoals het bedrijfsleven, te verkennen om de financiële draagkracht te vergroten en de ZoetermeerPas toegankelijker te maken voor gezinnen; 5. de uitkomsten met de raad te delen voor 1 juni 2024 <p>Stand van zaken: Het college is bezig de mogelijkheden als het gaat om stadspassen te verkennen. De bevindingen zullen worden meegenomen in de beantwoording van de motie. Het college verwacht de motie ruim op tijd (deadline 1 juni 2024) te voldoen.</p>
<p>Motie nr: 2306-28 Onderwerp: Studentenambtenaar</p>	<p>Verzoekt het college:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kennis te nemen van de wijze waarop studentenambtenaren in andere steden functioneren; 2. met onderwijsinstellingen te overleggen in hoeverre dit kansen biedt voor studenten, onderwijsinstellingen en de ambtelijke organisatie; 3. in lijn met de besproken wensen een voorstel naar de raad te zenden voor het begrotingsdebat in 2023. <p>Stand van zaken: Er worden gesprekken gevoerd met (oud)studentenambtenaren uit de gemeenten Nijmegen, Delft en Enschede over waar een studentenambtenaar voor ingezet kan worden en welke resultaten er door hen worden behaald. Met de gemeente Delft is er gesproken over wat de opbrengsten van een studentenambtenaar voor de gemeente zijn en welke begeleidings- en werkprocessen erbij komen kijken.</p>

	<p>Bij de Zoetermeerse onderwijspartners mboRijnland en de Haagse Hogeschool zal er nagegaan worden of er kansen worden gezien in de inzet van studentenambtenaren in Zoetermeer. Aan de hand van de gesprekken en kennis over resultaten zal er een advies worden gemaakt over het wel of niet starten met studentenambtenaren. Dit advies (inclusief inzicht in eventueel extra benodigd budget) wordt eind oktober aan de raad meegegeven.</p>
<p>Motie nr: 2306-34 Onderwerp: Kansen voor kennis</p>	<p>Verzoekt het college om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zo mogelijk voor het najaarsdebat 2023, maar uiterlijk voor het voorjaarsdebat 2024, met een raadsvoorstel te komen om deze vergoedingen gelijk te trekken met het niveau van omliggende gemeentes. <p>Stand van zaken: Het college verwacht de beantwoording van de motie voor het najaarsdebat 2023 af te doen.</p>
<p>Motie nr: 2306-51 Onderwerp: Geen kinderen zonder regeling</p>	<p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Te onderzoeken of er in Zoetermeer kinderen zijn die nog geen gebruik maken van de kindregeling of zich hebben aangemeld voor deze regeling; • Zich tot het uiterste in te zetten om ervoor te zorgen dat de juiste financiële ondersteuning bij het kind terechtkomt, waarbij ouders op gepaste wijze worden geholpen en ondersteund; • Samen te werken met relevante instantie en organisaties om de getroffen kinderen en jongeren de benodigde zorg en begeleiding te bieden, rekening houdend met de impact van het Toeslagenschandaal op hun welzijn. <p>Stand van zaken: Het college verwacht de beantwoording van de motie voor het najaarsdebat 2023 af te doen.</p>
<p>Motie nr: 2306-73A Onderwerp: Maak werk van het Bufferbudget!</p>	<p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De raad te informeren over de wijzigingen in de Participatiewet die zijn opgenomen in het concept wetsvoorstel Participatiewet in Balans, waaronder in het bijzonder het bufferbudget en de wijze waarop dit budget inwoners gaat helpen om in deeltijd te werken. • Aan te sluiten bij deze nieuwe wet onder de voorwaarde dat deze per 1 januari 2025 wordt ingevoerd.

	<ul style="list-style-type: none"> • Zodra blijkt dat er vertraging gaat ontstaan met de gewijzigde Participatiewet, zelf een onderzoek te starten naar de mogelijkheden om (een vorm van) het bufferbudget ook in Zoetermeer toe te passen, zodat dit op 1 januari 2025 kan ingaan. • Als we moeten overgaan tot een eigen onderzoek vanwege vertraging van de nieuwe Participatiewet, bij het najaarsdebat 2024 met een plan van aanpak te komen op welke manier het bufferbudget inwoners die deeltijd gaan werken in de bijstand in Zoetermeer gaat helpen. <p>Stand van zaken: De raad wordt nog in 2023 geïnformeerd over de wijzigingen in de Participatiewet, die zijn opgenomen in het concept wetsvoorstel Participatiewet in Balans. Op dit moment is het mede door de val van het Kabinet onduidelijk of en wanneer het wetsvoorstel voor behandeling naar de Kamer wordt gestuurd. Naar verwachting komt hier eind september meer duidelijkheid over. Afhankelijk van deze uitkomst geven we verder uitvoering aan de verzoeken 2 t/m 4 van de motie.</p>
<p>Motie nr: 2306-77A Onderwerp: Budgetvoorlichting</p>	<p>Draagt het college op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bij de nieuwe preventiemedewerkers te taak te beleggen om budgetvoorlichting op scholen uit te breiden • hierbij te kijken naar scholen op alle niveaus, maar wel op basis van vrijwilligheid • de raad een memo te sturen over de huidige en de toekomstige inspanningen. <p>Stand van zaken: De werving van de nieuwe preventiemedewerkers is gestart. Met vier basisscholen loopt reeds overleg voor het invullen van een programma voor financiële educatie. Die is in eerste instantie gericht op leerlingen uit groep 6 t/m groep 8. Kern is dat de kinderen spelenderwijs kennis maken met de wereld van geld. Het vergroten van de ouderbetrokkenheid door middel van een ouderkamer met workshops en andere ouder-kind-activiteiten maakt daar deel van uit. Voor het eind 2023 ontvangt de raad een memo over de inspanningen in dit en komende schooljaar.</p>
<p>Motie nr: 2306-91 Onderwerp: Ondersteuning M.K.B.</p>	<p>Verzoekt het college om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In navolging van andere steden zoals Amsterdam de M.K.B. de mogelijkheden te geven deel te nemen aan trainingen “omgaan met emoties en winkeldiefstal”. <p>Stand van zaken: Samen met Veilig en Ondernijning wordt nagedacht over een veiligheidsbijeenkomst voor ondernemers</p>

gevestigd op bedrijventerreinen, inclusief cybercrime. Voor bedrijven met een detailhandelsfunctie en winkels kan via het Centrum Criminaliteit & Veiligheid gratis online trainingen gevolgd worden tegen agressie(gevoelens) en winkeldiefstal.

Waar staat je gemeente indicatoren

Hyperlinks naar dashboard 'Waar staat je gemeente?'. Selecteer bij het eerste bezoek gemeente Zoetermeer

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/Onderwijs/>

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/Bedrijvigheid-en-economie/>

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/Werk-en-inkomen/>

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>